

NIKEUSCAJET

DE WOLHARIGE MAMMOET (MAMMUTHUS PRIMIGENIUS)

De wolharige mammoet was een olifantachtig dier. De meeste mensen denken dat mammoeten reusachtig waren, maar eigenlijk was de wolharige mammoet iets kleiner dan de Aziatische olifant die we nu nog steeds kennen. Ze konden een schouderhoogte van ongeveer 2,5 meter bereiken.

De wolharige mammoet was perfect aangepast aan de koude ijstijd. Zijn hele lichaam was bedekt met een dikke vacht om zich warm te houden. Vergeleken met een olifant waren de staart en oren van de wolharige mammoet heel klein, zodat ze er niet af zouden vriezen en de mammoeten zo min mogelijk warmte verloren.

Een wolharige mammoet was ook te herkennen aan de slagtanden. Vooral de mannetjes hadden enorme gekrulde slagtanden waarmee ze zichzelf konden verdedigen.

LEEFOMGEVING

De wolharige mammoet kwam in een groot deel van de wereld voor. Ook in Nederland liepen mammoetkuddes rond. In die tijd was er geen water tussen Engeland en Nederland, maar lag er een grote, koude grasvlakte die we de mammoetsteppe noemen. Deze grasvlakte was niet het hele jaar door bedekt met sneeuw, maar kan

worden vergeleken met een toendra. De wolharige mammoet was de grootste grazer op de mammoetsteppe, maar er waren ook veel andere dieren te vinden zoals de wolharige neushoorn, de steppe wisent, de sabeltandtijger, paarden, rendieren en edelherten.

EVOLUTIE

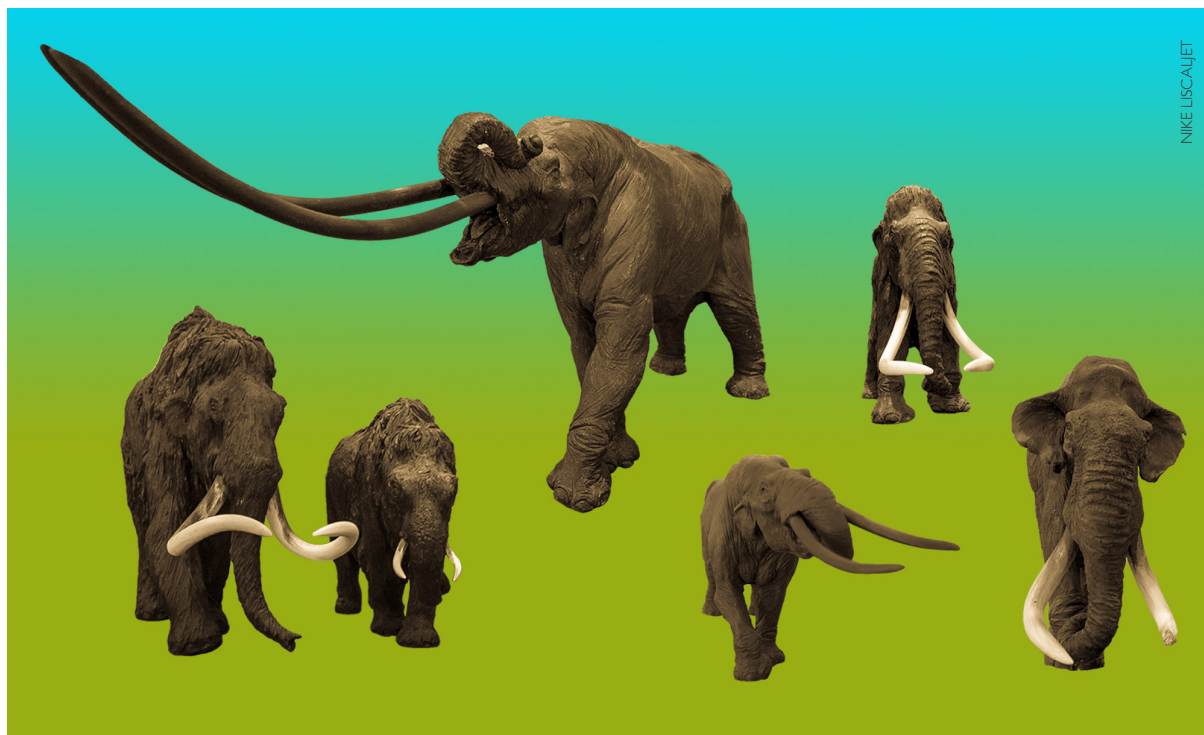
De oudste voorouder van de olifantachtigen en dus ook van de wolharige mammoet leefde 58 miljoen jaar geleden in Marokko. Dit beestje was zo groot als een klein varkentje

MARCO ANTONI

De mammoetsteppe

AUTEUR
REANNEVAN KLEEF

NIKE LUSCAJET

V.l.n.r.: wolharige mammoet stier en koe (*Mammuthus primigenius*), Borsons mastodont (*Mammuthus borsoni*), mastodont van Auvergne (*Anancus arvernensis*), steppemammoet (*Mammuthus trogontherii*) en de zuidelijke mammoet (*Mammuthus meridionalis*).
Modellen gemaakt door Remie Bakker

en had nog maar weinig kenmerken van een olifant of een mammoet. De directe voorouder van de olifanten en mammoeten ontstond zo'n 7 miljoen jaar geleden in Afrika. De eerste mammoeten waren 5 miljoen jaar geleden te vinden. In Nederland kwamen 3 verschillende soorten mammoeten voor: de zuidelijke mammoet (*Mammuthus meridionalis*), de steppemammoet (*Mammuthus trogontherii*) en de wolharige mammoet (*Mammuthus primigenius*). Deze mammoeten kwamen niet tegelijk voor, maar men denkt dat ze uit elkaar zijn ontstaan. De zuidelijke mammoet is ontstaan in Afrika en is met een schouderhoogte van wel vier meter de grootste mammoet die we kennen. Deze mammoeten leefden in een subtropisch klimaat en hadden daarom geen aanpassingen aan de kou zoals een warme vacht. De steppemammoet wordt gezien als afstammeling van de zuidelijke mammoeten heeft zich aangepast aan een kouder wordend

Mammoetbaby (Dima) uit de permafrost van Siberië

klimaat door hariger te worden en kleinere oren te krijgen. Net als de zuidelijke mammoet kon de steppemammoet erg groot worden. Vanuit de steppemammoet is 300.000 tot 200.000 jaar geleden de wolharige mammoet ontstaan.

De nu nog levende olifantachtigen zijn de Aziatische olifant (*Elephas maximus*) en de Afrikaanse olifant (*Loxodonta africana*). De Aziatische olifant is het meest verwant aan de wolharige mammoet, meer nog dan aan de Afrikaanse olifant.

UITSTERVEN

Waarom de mammoeten, samen met veel andere grote zoogdieren, aan het eind van het Pleistoceen plotseling uitstierven, is al jaren een punt van discussie. De één zegt dat klimaatsverandering de grootste oorzaak is, de volgende zegt dat de mens de schuldige is door overbejaging, en weer een ander geeft een wereldwijde ziekte de schuld. De theorieën met de meeste aanhangers zijn die over klimaatsverandering en overbejaging.

Wat de hoofdoorzaak ook is geweest, ongeveer 11.000 jaar geleden begonnen de aantallen mammoeten flink af te nemen en de wolharige

mammoet stierf in Nederland uit. De laatste mammoeten leefden in de buurt van Siberië, waar ze ongeveer 3750 jaar geleden uitstierven.

FOSSIELE RESTEN

In Nederland zijn duizenden en duizenden fossiele botten van wolharige mammoeten gevonden. De meeste botten zijn gevonden in de Noordzee, opgevisst door vissers of door paleontologen. Maar ook in andere delen van Nederland worden resten van de wolharige mammoet gevonden, bijvoorbeeld bij de bouw van een huis of bij zandopspuitingen. In de permafrost van Siberië worden soms wel heel spectaculaire vondsten gedaan. Daar zijn ingevroren mammoeten en mammoetbaby's met huid en haar gevonden. Zulke vondsten geven ons een nog beter beeld van deze dieren dan alleen hun versteende botten.

WPZ
Werkgroep Pleistocene Zoogdieren